
В.І.Кудlach,
*кандидат історичних наук,
доцент кафедри філософії Івано-Франківського
національного технічного університету нафти і газу*

ЛЮДИНА СОЦІАЛЬНА

Життя людини проходить в суспільстві і має соціальний контекст. Зрозуміти і пізнати її найкраще в соціумі. Відомо, що марксизм визначав сутність людини як ансамбль усіх суспільних відносин. Звичайно, це – перебільшення, але, якщо розглядати людину як суспільно-історичний суб'єкт, то частка істини в цьому є.

У кожної з нас існує вроджене почуття спільності з іншими є так званий соціальний інтерес – спонукальна сила людей окремих індивідів, груп і мас. Щоправда, в цій спільності виявляються протилежні напрями – допомогти іншому або зашкодити йому, співробітничати або конфліктувати. Соціальні детермінанти або гармонізують відносини людини і суспільства, або вносять в них дискомфорт.

Живучи в суспільстві, людина виробляє свій індивідуальний життєвий план, свою філософію життя (наприклад, вчитись і стати висококваліфікованим спеціалістом, досягти успіхів в літературі, мистецтві, спорті або жити «на повну», не утруднюючи себе, не переважувати своє життя навчанням, працею). Різні стилі життя, життєві орієнтації в кінцевому підсумку формують різні соціально-психологічні типи особистостей. За А.Адлером, це – управлінський тип (активні, самовпевнені, кар'єрні індивіди), беручий (утриманці, провадять паразитичний спосіб життя), такі, що ухиляються (пасивні, бояться невдач, уникають різних труднощів), соціально-корисний тип (поєднують соціальний інтерес та соціальну активність).

Український психолог Г.Сіткарьов залежно від внутрішніх комплексів (це – комплекс прихильності до людей, комплекс здібностей, комплекс активності, комплекс стабільності, комплекс схильності до мирних й агресивних дій), їх типотворчих ознак визначив відповідні типи людей: I. Комплекс прихильності утворює такі вихідні соціально-психологічні типи – 1) товариський; 2) лідерський; 3) замкнений. II. Комплекс інтересу до життя і знань – 1) педантичний; 2) інтуїтивний; 3) цілеспрямований. III. Комплекс здібностей – 1) розумовий; 2) почуттєвий; 3) універсальний. IV. Комплекс актив-

ності – 1) високоактивний; 2) малоактивний; 3) середньоактивний. V. Комплекс стабільності – 1) незворушний; 2) стримуваний; 3) запальний. VI. Комплекс схильності до мирних і агресивних дій – 1) прискіпливий; 2) прихильний; 3) ухильний [6; 18].

Скільки існує основ класифікацій, стільки існує й типів людей. Можна вирізнити ще такі типи: художники й мислителі, природодослідники й гуманітарії, слабкі, сильні, байдужі, поверхові й глибокі, максималісти й мінімалісти і та ін.

Живучи в суспільстві, людина змушена самоорганізовуватись, самовиражатись, конструювати себе, виробляти свій стиль життя (це – стійкі, відтворювані звички, смаки, схильності, особливості побуту і характеру взаємодії з людьми). Стиль життя включає унікальне поєднання рис, способів поведінки і звичок, які визначають неповторну картину життя людини. Ґрунтується на індивідуальних зусиллях пристосуватись до середовища, але зі своїми особливостями, зі своїм окремим Я, або на прагненні подолати почуття неповноцінності і досягти почуття найвищості. Наприклад, слабка, квола людина, комплексуючи щодо своєї вади, віддається спортивним зайняттям, що позначається на стилі її життя або визначає його. У багатьох виникає думка, що треба щось змінити в житті, якщо досі не було певного успіху. Тобто впродовж життя людина може змінювати свої стилі життя.

Стиль життя стає головним стрижнем поведінки особи. Все, що вона робить, формується навколо нього (інтереси, цілі, друзі, оточення). Всі психічні процеси (сприйняття, увага, почуття, мислення) організуються відповідно до певного стилю життя. Він проявляється у звичках, смаках, схильностях, діях, думках, побуті, у стосунках між людьми, споживанні, розвагах, манері одягатися. Чинником стильової різноманітності є відмінності характерів, темпераментів, способів життя, обставин життя, культур [4, 43].

Стиль життя зумовлений суспільно-історично, змінний. Як самоорганізація життя індивіда, він демонструє щось своє, унікальне, тому є відхиленням поведінки від існуючих стандартів. Це – форма взаємовідносин з іншими, поведінка щодо когось і чогось. В стилі життя людина може певною мірою втрачати свою суб'єктивність, самотність (вона є не тим, ким є, а тим, ким хоче бути).

Стиль життя виявляє цілісність людини, її життєвий шлях до самоздійснення, самовизначення. Завдяки йому утверджуються смисложиттєві цінності індивіда (пізнай себе, зрозумій себе, покажи

себе, здійсни себе). Сам він є внутрішнім мотивом вибору видів діяльності, форм культури чи субкультури.

Сучасність характеризується плюралізмом стилів життя. На їх розмаїття і формування впливають мода, індустрія, естетичні ідеали, тенденції. Завдяки стилям життя у фірм і продуктів є можливість диференціюватись на ринку.

Стилем свого життя людина намагається продемонструвати і показати себе і водночас лишитись в рамках прийнятної поведінки в певному суспільстві, культурі, групі, колективі. В ньому поєднуються бажання бути відмінним від інших і бажання відповідати людським соціальним нормам – «сила відмінності» і «сила подібності». Адже людина має бути відмінною від інших і водночас схожою на них.

У модерному суспільстві особистісна самоідентифікація виявляється в збереженні стилю життя, цілі набори атрибутів ідентифікаторів якого надає, зокрема, сучасна індустрія моди. Модельєри навіть заявляють, що продають не продукт, а стиль життя. Одяг, дизайн інтер'єру, товари для відпочинку доповнюють щоденне існування людини одним певним стилем життя.

Формуються стилі життя споживачів, товарів самовираження і самоідентифікації. Поширюється естетичний конформізм в щоденному житті людини певного соціального прошарку. Моделі в житті у журналах, на телеканалах подаються як певні образи соціального статусу, сімейного стану. Сучасне, більш заможніше життя розвиває уявлення і мрії про себе як образ, як позиціювання, як символ. Зв'язок моди з стилем життя змінює форми культури. Мода репрезентує культурні ідеали, стиль життя – культуру самовираження. Стиль життя не тільки соціально-естетична але й соціально-психологічна категорія, а тепер і соціально-економічна, соціально-гуманітарна, адже його носієм і творцем є людина.

Різноманітність стилів життя сьогодні пояснюється багатьма чинниками, серед яких: поява нових економічних, культурних, політичних, інформаційних можливостей, зростання толерантності громадян щодо різноманітності стилів, анонімність поведінки населення (особливо в містах), байдужість до ближніх і далеких, руйнування усталених традицій, вірувань, зміна ідеології, потреб, цінностей, інтересів, переконань, традиційних форм життя, соціокультурних ідентифікацій, розрив об'єктивної і суб'єктивної культур.

Одним із вагомих способів самовираження соціальної людини є харизма. Це – багатогранний і складний феномен – і психологічний,

і суспільно-історичний, і культурний. Особливо він виявляється в незвичних, екстремальних умовах. М. Вебер тлумачив харизму як певну якість особистості індивіда, завдяки якій він відрізняється від звичайних людей і сприймається як той, якому притаманні винятково здібності. Його якості і властивості можуть сприйматись як взірцеві, і тому він стає лідером групи, вождем мас. Харизматик здатний впливати на безліч людей з великою емоційною силою. Щоправда, харизматичні якості можуть бути дійсними, недійсними і навіть вигаданими. Певною мірою недійсними харизматиками були Сталін, Гітлер, Дуче.

Щоб зберегти свою харизму, відповідна особа повинна постійно доводити свою вищість, надзвичайність. Це засвідчує нестабільність харизматичності, яку треба «організовувати», «робити». Наприклад, політична харизма потребує використовувати масовий ентузіазм, різні формально раціональні процедури. «Масові рухи», які виражають підтримку лідера, вимагають демонструвати іншій частині спільноти успішність дій вождя. Його команда, штаб повинні теж діяти успішно і не конфліктувати між собою. Дії маси, вождя і управлінською бюрократичного апарату мають бути узгодженими.

У сучасних розвинутих суспільствах маси більше вірять у раціональну обґрунтованість політики. Однак вибір вождя, реальне функціонування політики (особливо його, нового курсу) вимагає емоціональної мобілізації. Здійснити це для реалізації політичних дій протягом певного часу дає змогу харизмі. Вона є більш збуджувальним імпульсом, ніж звичка, традиції, вибори, референдуми. Так, всі релігії надають великого значення духовності і моральності лідера. Духовні політики, подібні до М.Ганді, мають натхненну здатність завдяки своїм моральним якостям і можливостям розбудити моральність інших людей.

У суспільстві, яке є раціональним, безособовим, бюрократичним, масовим, місце істинних харизматичних політиків зайняли псевдохаризматики, маніпулятори масовими комунікаціями. Відтак формується «сфабрикована харизма», «псевдохаризма» [7; 6]. Представники франкфуртської школи неомарксизму переконують, що тотальна формалізація всіх сфер суспільного життя зменшує шанси харизми, яка може бути неконтрольованою і прикривати приховані ідеологічні та матеріальні цілі певних груп людей. Створити вигідного харизматика можуть сучасна «культурна індустрія», «індустрія свідомості», ЗМІ.

Вроджена харизма (харизма першого порядку) об'єктивна,

постійна, незмінна. А харизма, яка є «зробленою», «створеною», штучною – суб'єктивна, тимчасова, змінювана. Вона руйнується таким способом, яким була створена, тобто словами, коли настає розчарування в лідері. Штучна харизма створюється і використовується переважно в тоталітарних або авторитарних режимах. З розвитком суспільства його культури зменшуються і прояви штучної харизми.

Харизматична людина інтегрує суспільство, підтримуючи стабільність. Вона здатна порушити актуальну для певного часу, злободенну проблему, визначити «знак часу» і заграти на чутливих струнах людської душі, всього соціуму. Такими струнами завжди є прагнення до соціальної справедливості, до соціальної нерівності людей, якісного їхнього життя, моральності, свободи і прав людини. А для сучасної України – державна незалежність, національна ідентичність, розвиток національної свідомості, національної культури.

В сучасному суспільстві відбувається багато нових процесів. (Це, наприклад, глобалізація, трансформація, екологізація, утвердження громадянського суспільства в менш розвинутих країнах, корупція, тероризм тощо.) В.Іноземцев звертає увагу на: «формування іншого, раніше невідомого відношення між людиною і суспільством, коли особистісні риси стають однією і основних домінант соціального прогресу, а розвиток людини як унікального творчого суб'єкта постає джерелом найбільш серйозних економічних і політичних трансформацій» [3; 27]. Звідси – пильна увага до знань, умінь, компетенції, кваліфікації, які відіграють роль засобів виробництва і можуть приносити прибуток. Це і є людський капітал, в якому розумність, знання, інформація є головними.

Людський потенціал бере до уваги сукупність фізичних і духовних сил громадян тієї чи іншої спільноти, які можуть слугувати виконанню певних індивідуальних і суспільних цілей, розширенню можливостей людини і суспільства, активному саморозвитку. Людський потенціал як соціальна якість являє собою інтегральну характеристику життєздатності суспільства як суб'єкта власного відтворення і розвитку.

Отже, людина соціальна цінується сьогодні вмінням творчо застосовувати свої знання, здобуту інформацію, розкриттям потенціальних можливостей. Такі вимоги ставить суспільство до людини. Але остання, відповідно, ставить до суспільства, держави свої вимоги. Вони фіксуються новим поняттям «людський розвиток» як процес розширення можливостей вибору щодо матеріального забезпечення

і духовного зростання. Людського розвитку стосуються доступ до ресурсів, необхідний для пристойного життя, економічні, політичні та всі інші суспільні свободи, умови для творчості, гарантовані права людини, можливість провадити продуктивну життєдіяльність, активне культурне, соціальне життя.

Концепція людського розвитку протистоїть тоталітарним моделям взаємодії суспільства і людини, за якими людину розуміють і практично використовують як інструмент, засіб реалізації будь-яких проблем. На людський розвиток впливають також реалізація суб'єктивності, творча самореалізація, спілкування, збереження своєї індивідуальності.

Взагалі «соціальне», «соціальність» – це те, що пов'язане з суспільством. Соціальне – це теж риса людини як суспільної істоти, її здатність до спільної життєдіяльності з іншими. Суспільство – це не сума індивідів, а система зв'язків і відносин між ними. Тож людина соціальна – не ізольований, а пов'язаний з іншими індивід. Його зв'язки і відносини (як і інших індивідів) організують, упорядковують суспільне життя та його індивідуальність. Життя-буття, діяльність людини в суспільстві можливі лише на основі соціальних взаємодій, соціальних і виробничих відносин.

Основними соціальними відносинами є співробітництво, обмін, суперництво і примус. У процесі співробітництва досягаються якісь спільні цілі та індивідуальні («для себе – разом з іншими»), в процесі обміну люди мають економічну та символічну користь («ти – мені, я – тобі»; «для себе і для іншого»), в суперництві виявляють кращого, сильнішого, розумнішого («для себе в боротьбі з іншими»), в примусі сильніший і владний змушує працювати на себе («для себе – за рахунок іншого») [1, 76-77].

Під час співробітництва виявляється «громадянська сила», спрямована на самоорганізацію суспільства. Громадянські відносини стають основою становлення громадянського суспільства. Своїм співробітництвом і солідарністю створює людина соціальна третю силу – громадянську (поряд з ієрархічними відносинами і ринковою регуляцією) для утвердження суспільної інтеграції, щоб досягти певних цілей, вона повинна діяти в певних групах, спільнотах, співтовариствах (партійних, професіональних, класових, національних).

Громадянські відносини як відносини співробітництва, солідарності, взаємодопомоги складаються за умови наявності спільних цілей, проблем, завдань, потреб, інтересів, при спільній діяльності,

завдяки добровільності, рівності прав. Носії громадянських відносин і творці громадянського суспільства повинні дотримуватись державних законів, Конституції і домагатись змінювати ті закони і положення Конституції, які шкодять суспільству і громадянам. Тоді можна реалізувати ті ідеї, цінності, норми, які пропонує громадянське суспільство в боротьбі з даним не громадянським, чи навіть антигромадянським суспільством.

Громадянське суспільство вимагає створення різних громадянських організацій у різних сферах діяльності: в політиці, економіці, культурі. Основним результатом громадянських відносин є соціальний капітал, взаємна довіра. Соціальний капітал гармонізує індивідуальні, інституціональні, цінносні та правові фактори громадянського суспільства. В боротьбі за громадянське суспільство людина соціальна виявляє свій громадянський колективізм, долаючи індивідуалізм і егоїзм.

Обстеження життєдіяльності людей в сім'ї, побуті, на роботі показують, що українські громадяни схвалюють намагання влади пришвидчити вступ нашої України до ЄС. Зменшилось домінування патерналістських настанов, але підвищився рівень життєвих домагань, що спираються на власні сили людини. В українському суспільстві сформувався запит на нову якість життя (європейського рівня) і на нову людину – активну, творчу, компетентну. Від держави вимагають створення умов для особистісної самореалізації. Ставлення людей до влади, до політики показує, що нині влада втрачає довіру людей, свій соціальний капітал.

Соціологи довели, що довіра виконує такі важливі соціальні функції: згуртовує суспільство, сприяє соціальній морфогенезі (виникнення нових соціальних зв'язків та структур), здійснює соціальну легітимацію (тобто визнання і прийняття різних соціальних інститутів та встановлення ними правил соціальної гри найвищих посадовців), забезпечує ефективність суспільних відносин, уможливорює інноваційність розвитку суспільства (бо виникають різні соціальні контакти, організації, нові складники матеріальної та духовної культури).

Раціонально-активістська модель соціальної дії з метою присвоєння політичних та економічних ресурсів є фундаментальною основою сучасного розвинутого демократичного громадянського суспільства. Зменшення політичної активності громадян засвідчує, що в політиці даного суспільства домінують формальні політичні ритуали, систематичне маніпулювання і закулісні домовленості. В Україні, як і в усьому світі формується суспільство споживання,

плодами якого не всі можуть скористатись, але воно притлумлює громадянські, альтруїстичні дії. Люди переконуються, що обстоювати свої права треба акціями прямої дії: виходом на вулицю, участю в мітингах і демонстраціях, в страйках і не обов'язково в супроводі політичних опозиційних партій (до них довіра теж послабилась).

Трансформаційні процеси здійснюються людьми (або акторами, агентами, як їх зазвичай називають соціологи), і теоретичні уявлення про ці процеси спираються на виявлення ролі людських чинників. У своїй структурно-діяльнісній концепції трансформації російського постсоціалістичного суспільства Т.І.Заславська розглядає людину як ресурс суспільного розвитку, носій людського потенціалу. Від людини відходить імпульс суспільних змін. Однак цей антропоцентричний підхід дослідниця доповнює соціоцентричним, тобто врахуванням відповідних суспільних інститутів. Людський соціальний механізм реально функціонує залежно від соціального статусу актора, його культурних особливостей. Акторами-гравцями можуть бути як окремі індивіди, так і групи, організації, органи управління.

Соціетальна трансформація суспільства, згідно з концепцією російського економіста-соціолога Т.Заславської, реалізується через зміни соціальних інститутів (базових), соціальної структури і людського потенціалу. Звернемося до останнього, оскільки розглядається людина соціальна. Людський потенціал концентрує увагу на можливостях людини, її внутрішньому динамізмі, здатності до саморозвитку. За наведеною теорією він відображає рівень цивілізаційного розвитку суспільства, його соціальну якість.

Компонентами людського потенціалу є: соціально-демографічний (визначається структурою населення за поколіннями, тендерами, середньою тривалістю життя, співвідношенням народжень і смертей, шлюбів і розлучень, долею одиноких, дітей – позашлюбних, позбавлених сімейного виховання, якість національного генофоду, станом фізичного і психічного здоров'я, рівнем та якістю освіти громадян, соціально-економічним станом (рівень кваліфікації і професіоналізму активних громадян, затребуваність суспільством їх праці, рівнем і структурою зайнятості, ступенем реалізації трудових, ділових та інтелектуальних ресурсів, рівнем запитів громадян щодо прав і свобод, ступенем соціальної захищеності, шансами на життєвий успіх, потребами і платежоздатним попитом на матеріальні та соціальні блага); соціокультурний (особливості менталітету громадян, нормативно-ціннісної свідомості, переконань, вірувань, поваги до

закону і права, рівень моралі, структура мотиваційних комплексів, типи поведінки); діяльнісний (рівень ділових якостей, енергії, ініціативи, підприємництва, співвідношення інновацій та традицій, форми активності) [2, 8–9].

Отже, людський потенціал визначається: 1) якісним станом готовності всього населення країни до плідної діяльності в різних його зрізах, аспектах (структурних, фізичних, психологічних, соціальних); 2) якісним станом готовності працездатності активних (що нині працюють) громадян (сукупної економічної людини) з врахуванням умов їхнього життя; 3) якісним станом працівників, трудящих, зі врахуванням духовних, культурних факторів (можливості духовно-культурної людини певного типу); 4) рівнем якості трудової діяльності в різних його проявах, формах (діловитість, енергійність, ініціативність, інноваційність).

Український соціолог Н.В.Паніна, вивчаючи трансформацію українського суспільства, створила нормативно-особистісну концепцію, що пояснює соціальну поведінку акторів трансформаційного процесу і рівень розвитку людського потенціалу. Вона вивчала зв'язки між соціальним статусом (формуванням, досягненням, змінами) і соціально-психологічним станом і розробила «концептуальну модель ціннісно-нормативної регуляції соціальної поведінки людей та особливостей детермінації їхнього психологічного стану за умов стабільного і нестабільного суспільства» [5, 6]. З яких би боків не підходили до вивчення суспільства в цілому чи до окремих його процесів (наприклад, трансформаційних), які б аспекти не брали до уваги (базові інститути, соціальну структуру, людський потенціал, механізми і т.д.), все в кінцевому підсумку зводиться до діяльності людей.

Соціально-інноваційний потенціал суспільства залежить від представників середніх шарів суспільства (підприємців, менеджерів, професіоналів, чиновників, старших офіцерів). Середній клас діє в таких важливих сферах, як господарське підприємництво, перетворення інститутів соціальної сфери (охорони здоров'я, освіти, науки, культури, соціального захисту), оновлення ідеології та культури (діяльність учених, політиків, митців), створення та апробація нових форм самоорганізації, формування структур громадянського суспільства.

Адаптаційний потенціал суспільства залежить від діяльності і поведінки як окремих громадян, так і маси людей. Більшість людей, які мають обмежені ресурси, не дуже здатна самостійно впливати на реформи, але її важливість полягає в тому, що саме від неї залежить

утвердження нових соціальних практик у повсякденному житті. Саме масові соціальні групи здійснюють трудові, виробничі, економічні, політичні і правові практики.

Якість трансформаційної структури залежить від її складу, стану, зв'язків, взаємодій, взаємовпливів; від спрямованості соціальних новацій (конструктивні, деконструктивні, орієнтовані на зростання виробництва і на самозбагачення; неоплачена наймана праця; торгівля природними ресурсами, зброєю, наркотиками тощо; рекет, озброєний бандитизм, тероризм); від інституціональних і соціо-структурних факторів; від вертикальних ієрархічних соціальних зв'язків (відмінність соціальних шарів від соціального статусу, масштабу діяльності) і горизонтальних (культурно-політичних), тобто від спільності переконань, культури, інтересів.

Отже, людина соціальна – це суспільна людина, життєдіяльність якої безпосередньо чи опосередковано пов'язана з іншими людьми (в групі, колективі, організації). Від людини йде імпульс до зміни суспільства, але змінені нею речі, явища, процеси зворотно впливають і на неї. Виникає взаємовимогливий процес: людина вимагає (від самої себе чи держави) певних змін (нових інститутів, відносин, «правил гри» тощо), а суспільство (держава) також вимагає потрібних змін у життєдіяльності людини (більше знань, вищої кваліфікації, більшої компетентності, творчої активності). За умов такого взаємовимогливого впливу, взаємодії суспільства і людини виникають нові суспільні явища, що відображаються, наприклад, в таких нових поняттях, як «людський капітал», «соціальний капітал», «людський розвиток», «людський потенціал», «соціальна трансформація», «соціальний механізм», «інноваційно-реформаторський потенціал суспільства», «неправові трудові практики» та ін. Сповнюються нового змісту старі поняття, такі як: «стиль життя», «харизма», «соціальні дії».

ЛІТЕРАТУРА

1. *Басов С.А.* Гражданское общество и гражданские отношения : поиск смысла / С.Басов // Социс. – 2012. – № 3. – С.74-82.
2. *Заславская Т.И.* Человеческий потенциал в современном трансформационном процессе / Т.Заславская // Общественные науки и современность. – 2005. – №3. – С.3-15.
3. *Иноземцев В.* Современный постмодернизм: конец социального или

- вырождение социологии? / В.Иноземцев // Вопросы философии. – 1998. – №2. – С.27-37.
4. Куликова А.С. Стиль жизни как социально-эстетическая категория / А.Куликова // Вестник Московского университета. Серия 7, философия. – 2001. – №2. – С.23-32.
 5. Паніна Н. Молодь України: структура цінностей, соціальне самопочуття та морально-психологічний стан за умов тотальної аномії / Н.Паніна // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2001. – №1. – С.5-26.
 6. Сіткар'юв Г. Вихідні психологічні типи / Г.Сіткар'юв // Персонал. – 2006. – №4. – С.13-18.
 7. Фрейк Н.В. Политическая харизма: версии и проблемы / Н.Фрейк // Социс. – 2003. – №12. – С.3-14.

Кудлач В.І. Людина соціальна.

Актуальність статті зумовлена трансформаційними процесами, які відбуваються в українському суспільстві. Людина є соціальною істотою, життя якої є неможливим поза соціумом. Найкраще зрозуміти і пізнати її можна лише в соціумі. У кожної людини сформовано вроджене почуття спільності з іншими, тобто так званий «соціальний інтерес» – спонукальна сила діяльності людей (окремих індивідів, груп, мас). Різні стилі життя, життєві орієнтації формують різні соціально-психологічні типи особистостей. Її дослідили науковці А.Адлер, Г.Сіткар'юв. Один із способів самовираження соціальної людини – харизму розглядали соціологи М.Вебер, Н.Фрейк. Нормативно-особистісні концепції взаємовпливу людини і сучасного суспільства висвітлено в працях дослідників С.Басового, В.Иноземцева, А.Кулікової, Н.Паніної. Людина посилає імпульс суспільству, спрямований на зміни в ньому. Водночас речі, змінені нею, мають зворотний вплив на неї. Це – взаємозалежний процес: людина вимагає певних змін від суспільства, а суспільство (держава) – необхідних змін від самої людини. Тож виникають нові соціальні явища, наприклад, людський капітал, соціальний капітал, розвиток людини, людський потенціал, соціальні трансформації, соціальний механізм, інноваційно-реформаторський потенціал суспільства. У статті досліджено відтворення суспільного та індивідуального життя через різні види практичної та теоретичної діяльності, інтерсуб'єктивну діяльність повсякденного життя.

Ключові слова: суспільство, людина соціальна, стиль життя, харизма, соціальна трансформація.

Кудлач В.И. Человек социальный.

Актуальность статьи обусловлена трансформационными процессами, которые происходят в украинском обществе. Человек является социальным существом, жизнь которого невозможна вне социума. Понять и узнать человека лучше всего можно лишь в социуме. У каждого человека сфор-

мировано врожденное чувство общности с другими, то есть так называемый «социальный интерес» – побудительная сила деятельности людей (отдельных индивидов, групп, масс). Различные стили жизни, жизненные ориентации формируют различные социально-психологические типы личностей. Их исследовали ученые А.Адлер, Г.Ситкарев. Один из способов самовыражения социального человека – харизму рассматривали социологи М.Вебер, Н.Фрейд. Нормативно-личностные концепции взаимовлияния человека и современного общества отражены в работах исследователей С.Басового, В.Иноземцева, А.Куликова, Н.Паниной. Человек посылает импульс обществу, направленный на изменения в нем, вместе с тем, вещи, измененные нею, имеют обратное влияние на нее. Это взаимосвязанный процесс: человек требует определенных изменений от общества, а общество (государство) – необходимых изменений от самого человека. Поэтому возникают новые общественные явления, например, человеческий капитал, социальный капитал, развитие человека, человеческий потенциал, социальные трансформации, социальный механизм, инновационно-реформаторский потенциал общества. В статье исследованы воспроизводство общественного и индивидуальной жизни через различные виды практической и теоретической деятельности, intersubjectивную деятельность повседневной жизни.

Ключевые слова: общество, человек социальный, стиль жизни, харизма, социальная трансформация.

Kudlach V.I. A social person.

The actuality of the article is caused by the transformation processes taking in the Ukrainian society. A person is a social creature with no life out of the society. The society is the best place to understand and recognize her. Every person has an innate feeling of proximity with others so called ‘social interest’ which stimulates the human activity (individuals, groups, masses). Different lifestyles, orientations form different social and psychological types of personalities investigated by A.Adler, H.Sitkaryov. Sociologists M.Veber, N.Freik considered charisma as a form of self-expression of a social person. S.Basov, V.Inozemtsev, A.Kulikova, N.Panina revealed regulatory and personal concepts of mutual influence between a person and the society. A person stimulates the society to change, however, it has a retroactive impact on her. It’s an interdependent process – a person demands some changes from the society, and the society (state) demands necessary changes from the person. This is how such new social phenomena as human capital, social capital, human development, human potential, social transformation, social mechanism, innovation and reformation social potential appear. The article researched the connection between social and individual life with different types of daily practical, theoretical and interpersonal activity.

Key words: a society, a social person, charisma, social transformation.